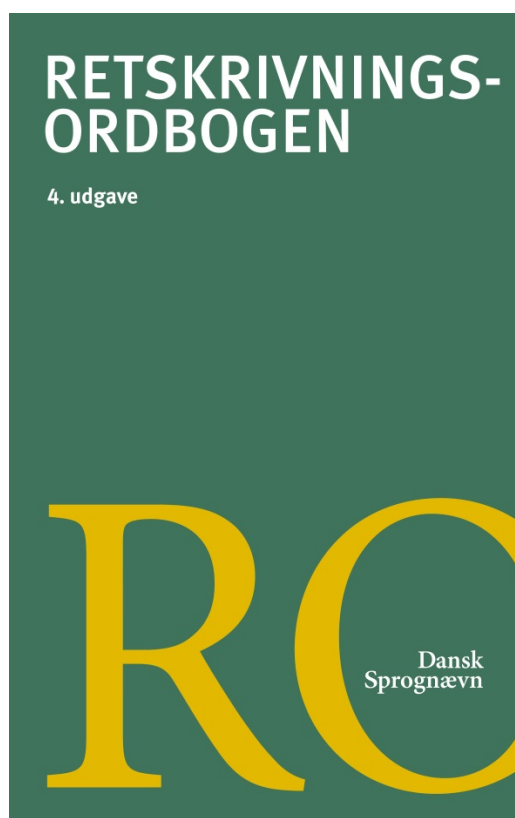

Skriv korrekt

retskrivning sb., -en, -er, i
sms. retskrivnings-, fx ret-
skrivningssystem.
retslig (el. retlig) adj., -t
retslæge sb. Dansk
retslægeråd sb., -et, rets-
lægeråd, bf. pl. -ene. Sprognævn

Brug Retskrivningsordbogen bedst muligt

– og undgå stavefejl!

I dette hæfte får du de vigtigste tips til hurtigt og nemt at slå op i Retskrivningsordbogens ca. 64.000 ord.

Her kan du lære at finde svar på det man oftest er i tvivl om, og du kan lære hvor du skal lede.

Hæftets øvelser gør dig bedre til at slå op i Retskrivningsordbogen og til at bruge de oplysninger der står i ordbogen - både den elektroniske og den trykte ordbog.

Bogstavernes lyde - alene og sammen

Opgave 1 øvelser i alfabetisering

Hvis du kender bogstavernes rækkefølge, er du i stand til nemt og hurtigt at slå op i en ordbog.

Sæt følgende bogstaver i alfabetisk rækkefølge. Få evt. din sidekammerat til at tage tid. I skal bruge et stopur. Bagefter bytter I, så du tager tid og sidekammeraten alfabetiserer bogstaverne i sit hæfte.

! b, q, æ, f, l, g, m, r, a, t

Gør det en gang til. Disse bogstaver bruger man ikke lige så ofte, så måske tager det dig lidt længere tid!

! g, i, h, z, u, x, y, c, d, j

Med alfabetet i frisk erindring er du klar til at gøre det samme med følgende ord.

Sæt følgende ord i alfabetisk rækkefølge. Få din sidekammerat til at tage tid igen.

! bæk, barsk, bækken, barre

! trussel, trusser, tusser, tango

! drone, drog, dorsk, djærv

! kilde, kriller, karsk, kantsten

Opgave 2 øvelser i bogstavers lyde

Her skal man lytte sig frem til det rigtige svar.

Læs ordene højt for din sidekammerat. Sæt ring om det af de følgende ord hvor *den understregede vokal* lyder ligesom bogstavnavnet. Det gør e fx i ordet *te*.

vest

te

jeg

føle

Sæt ring om det af de følgende ord hvor o lyder ligesom bogstavnavnet.

oldefar

mose

post

kost

Sæt ring om det af de følgende ord hvor e lyder ligesom bogstavnavnet.

eg

hest

bluse

vej

Sæt ring om det af de følgende ord hvor i lyder ligesom bogstavnavnet.

ikke

inder

pige

drik

Nu skal I lytte jer frem til det ord hvor vokalen *ikke* lyder ligesom bogstavnavnet.

Sæt ring om det af de følgende ord hvor a *ikke* lyder ligesom bogstavnavnet.

kasse

smalltalk

talje

bastion

Sæt ring om det af de følgende ord hvor y *ikke* lyder ligesom bogstavnavnet.

kyse

dysse

stylist

fly

Sæt ring om det af de følgende ord hvor u *ikke* lyder ligesom bogstavnavnet.

kunde

kunne

kulde

pudder

Opgave 3 øvelser i vokalers betingede udtale

Betinget udtale betyder at et bogstavs lyd kan ændre sig pga. de omkringstående bogstaver!

Læs ordene højt for din sidekammerat, og find sammen ud af hvilken vokallyd ordet udtales med.

!	<i>i</i> i <i>spille</i> udtales som	—	<i>y</i> i <i>mynde</i> udtales som	—
!	<i>u</i> i <i>krukke</i> udtales som	—	<i>i</i> i <i>ring</i> udtales som	—
!	<i>y</i> i <i>lykke</i> udtales som	—	<i>o</i> i <i>tog</i> udtales som	—
!	<i>o</i> i <i>love</i> udtales som	—	<i>u</i> i <i>stumme</i> udtales som	—

Opgave 4 øvelser i låneords stavemåder i første lyd.

Ligesom vokaler kan drille, så kan konsonanter også volde vanskeligheder. Det gør de bl.a. i ord som er lånt fra andre sprog. Fx lyder første lyd i genert, jaloux og Charlotte som sj, men staves med henholdsvis g, j og ch.

Alle de nedenstående ord skal begynde med en sj-lyd.

Find ud af ved at slå op i Retskrivningsordbogen om nedenstående ord skal staves med *g*, *j* eller *ch*.

!	___ onglere	___ ance
!	___ ok	___ ampignon
!	___ enerøs	___ elé
!	___ armere	___ ik
!	___ amaicaner	___ asmin

Opgave 5 øvelser i forstavelser

Forstavelser går igen i begyndelsen af mange ord. Fx optræder forstavelser som *gen-*, *be-* og *re-* i starten af mange ord, og det er sådanne stavelser du skal finde frem til i denne opgave.

Indsæt en forstavelse på den blanke linje så du danner et rigtigt ord. Tjek om ordet findes i Retskrivningsordbogen eller på ordnet.dk.

! _gen_ færd	___ vente	___ senning
! ___ sident	___ kymring	___ servat
! ___ skel	___ fiskere	___ servativ
! ___ stille	___ præsentere	___ servere

Bøjning - det betyder forkortelserne

Nedenfor ser du et billede af Dansk Sprognævns hjemmeside hvor Retskrivningsordbogen ligger (alle har gratis adgang via www.dsn.dk). Dette afsnit forklarer hvad de forskellige forkortelser efter opslagsordet betyder, og hvad man kan bruge dem til.

The screenshot shows the website interface with two tabs: 'Retskrivningsordbogen' (selected) and 'Retskrivningsregler'. Below the tabs is a search bar with the text 'Søgetekst huskekage' and a 'Søg' button. Below the search bar, the search results for 'huskekage' are displayed: 'hus|ke|ka|ge sb., -n, -r, -rne (ÆLDRE lussing)'. Blue arrows point from labels below to parts of this result: 'Opslagsord' points to 'huskekage', 'Ordklasse' points to 'sb.', 'Bøjningsoplysninger' points to '-n, -r, -rne', and 'Betydningsoplysninger' points to '(ÆLDRE lussing)'.

Opslagsordet er den form man slår ordet op i. Det er ordets ubøjede form.

Samme ord kan have flere betydninger. Når dette er tilfældet, markeres det med tal, se eksemplerne nedenfor. Ordene er ens, men bøjes forskelligt.

1. rim **sb.**, -en (*iskrystaller*)

2. rim **sb.**, -et, rim, -ene; rim og remser

Ordklasse er forkortelsen lige efter opslagsordet. Forkortelsen *sb.* viser at ordet *huskekage* tilhører ordklassen substantiver (navneord). Forkortelserne for ordklasser og andre begreber kan ses hvis man holder musen stille på forkortelsen. I den trykte ordbog finder du en liste over forkortelser forrest i bogen.

Opgave 6 øvelser i bøjningsformer

Hvilken bøjningsform står de følgende substantiver i?

Sæt ring om den rigtige bøjningsform ligesom i eksemplet.

chauffører

! ubestemt ental bestemt ental **ubestemt flertal** bestemt flertal

flasken

! ubestemt ental bestemt ental ubestemt flertal bestemt flertal

blomster

! ubestemt ental bestemt ental ubestemt flertal bestemt flertal

pigerne

! ubestemt ental bestemt ental ubestemt flertal bestemt flertal

kø

! ubestemt ental bestemt ental ubestemt flertal bestemt flertal

Hvilken bøjningsform står de følgende verber i?

Sæt ring om den rigtige bøjningsform ligesom i eksemplet.

læse

! **navneform** nutid datid kort tillægsform

løbe

! navneform nutid datid kort tillægsform

danset

! navneform nutid datid kort tillægsform

tørrer

! navneform nutid datid kort tillægsform

kørte

! navneform nutid datid kort tillægsform

Opgave 7 øvelser i bøjningsformer

Sæt ring om den bøjningsendelse som parenteser angiver.

!	gangbro (ubestemt flertal)	-en	-er	-erne
!	jambe (bestemt flertal)	-n	-r	-rne
!	halvdel (bestemt ental)	-en	-e	-ene
!	aften (bestemt flertal)	-en	-er	-erne

Nogle ord får en ekstra konsonant på opslagsordet når de bøjes - så der udover bøjningsendelserne tilføjes en konsonant efter den korte vokal.

Skriv ordet i den rigtige bøjning med den ekstra konsonant på linjen ud for ordet.

!	kat (bestemt ental)	_____
!	rabat (ubestemt flertal)	_____
!	laf (bestemt flertal)	_____
!	kam (ubestemt flertal)	_____
!	net (bestemt ental)	_____

Opgave 8 øvelser i dobbeltformer

Nogle ord har to (evt. flere) korrekte former. Hver af formerne er anført som opslagsord på sin rette alfabetiske plads med den anden valgfri form i parentes efter sig:

anabol (el. **anabolsk**) *adj.*, -t, -e (vævsopbyggende); anabole steroider
anabolsk (el. **anabol**) *adj.*, itk. *d.s.*, -e (vævsopbyggende); anabolske steroider

←
alternativ stavemåde

Hvilken form er lige så korrekt?

Find ud af ved at slå op i ordbogen hvilken anden form af ordet der også er korrekt, og skriv svaret på den tomme linje.

!	camouflage	_____
!	Cambodia	_____
!	imens	_____
!	lillejuleaften	_____
!	solen	_____

Opgave 9 øvelser i sammensætninger

Ved en del ord er det oplyst hvad der sker når ord indgår i sammensætninger (sammensatte ord). Nogle ord får tilføjet et bindebogstav eller bliver afkortet når de optræder som første led i en sammensætning. Andre ord har uændret form i sammensætninger.

I Retskrivningsordbogen forkortes sammensætning *sms.* Ofte står der (*i sms.*) efter opslagsordet, og så gives der et eksempel på hvordan ordet bruges i en sammensætning ligesom på billedet nedenfor.

and **sb.**, -en, ænder, ænderne, **i sms.** ande-, fx andefedt, andejagt

I sammensætning

Hvad er det rigtige bindebogstav: e, s eller ingenting? Er begge stavemåder korrekt eller kun den ene af dem?

Sæt ring om den rigtige sammensætning af ordene *kylling* og *bryst*:

! kyllingbryst kyllingebryst kyllingbryst og kyllingebryst

Sæt ring om den rigtige sammensætning af ordene *viden* og *deling*:

! videndeling vidensdeling videndeling og vidensdeling

Sæt ring om den rigtige sammensætning af ordene *krone* og *juvel*:

! kronejuvel kronjuvel kronejuvel og kronjuvel

Sæt ring om den rigtige sammensætning af ordene *sind* og *syg*:

! sindsyg sindssyg sindsyg og sindssyg

Sæt ring om den rigtige sammensætning af ordene *værktøj* og *skab*:

! værktøjsskab værktøjskab værktøjsskab og værktøjskab

Ud fra sammensætningsoplysningerne i Retskrivningsordbogen kan man se hvordan et ord kan ændre sig når det bliver en del af en sammensætning. Nogle ord bliver bøjet, endelser forsvinder, og samtidig kan ordene få tilføjet et bindebogstav som nævnt ovenfor. I ovenstående eksempel fik du fx at vide at *and* sættes sammen med andre ord ved brug af bindebogstavet e.

Sæt nedenstående ord sammen med de rigtige bogstaver. Tag Retskrivningsordbogen til hjælp.

- ! arbejde + skade _____
- ! beredskab + øvelse _____
- ! cigaret + pakke _____
- ! drøm + fyr _____
- ! engel + hud _____
- ! viden + deling _____
- ! hasselnød + kage _____

Betydningsoplysninger

Ordbogens redaktion har givet betydningsoplysninger ved de opslagsord som ordbogens brugere måske kunne være i tvivl om.

Opgave 10 øvelser i betydningsoplysninger

Nogle ord lyder ens, men staves forskelligt og har forskellig betydning. Slå op i ordbogen for at få betydningsoplysninger hvis du er i tvivl om hvad ordet betyder.

Sæt ring om det ord der passer ind i sætningen, og sæt ring om den rigtige ordklasse (sb./vb.). Husk du kan se hvad forkortelserne står for ved at holde musen hen over forkortelserne på nettet eller slå op forrest og bagerst i den trykte ordbog.

!	Man skal	meje/maje	marken i sensommeren.	<i>sb./vb.</i>
!	Du kan lige	vove/våge	at lukke mig ude.	<i>sb./vb.</i>
!	Du kan	lege/leje	en bil hos forhandleren.	<i>sb./vb.</i>
!	Du skal	love/låge	at gå lige hjem.	<i>sb./vb.</i>
!	Var din	ensor/sensor	til eksamenen sød?	<i>sb./vb.</i>
!	Har du en	lab/lap	papir jeg kan skrive på?	<i>sb./vb.</i>
!	Hvor mange kilo	vajer/vejer	flagstangen?	<i>sb./vb.</i>

Opgave 11 øvelser i brugsmarkører

Nogle betydningsoplysninger er suppleret med brugsmarkører. De kan fx markere indenfor hvilket fagområde et ord bruges i en bestemt betydning.

unison *adj.*, -t, -e (MUSIK *enstemmig*)

Fagområde Betydning

Slå de følgende ord op i ordbogen, og skriv forklaringen på linjen.

! Hvad betyder *species* indenfor fagområdet JURA?

Svar: _____

! Hvad betyder *genus* indenfor fagområdet BIOLOGI?

Svar: _____

! Hvad betyder *akkord* indenfor fagområdet MUSIK?

Svar: _____

! Hvad betyder *determinant* indenfor fagområdet BIOLOGI?

Svar: _____

Opgave 12 øvelser i opslag af ældre ord

"Jeg vil ha' min *lue*", råbte Emil fra Lønneberg."

1. **lue** *sb.*, -n, -r, -rne (*flamme*; **ÆLDRE** *en hue*); stå i lys lue

Brugsmarkør

Hvis et ord ikke længere anvendes så ofte eller kun i visse sammenhænge, markeres det med en brugsmarkør som i opslaget herover. Bagved står betydningsoplysningen, som er det ord der typisk anvendes i dag, *hue*.

I følgende udsagn er det en ældre person der taler.

I skal skrive sætningerne om, så det er en yngre person der taler.

! "Det skal du ikke *bemøje* dig med. Jeg skal nok sørge for en *present*."

skrives om til

! "Det var *læsterlig* kritik den unge *mø* fik."

skrives om til

! "*Gagen* er steget, så nu begår han ikke *ran* mere."

skrives om til

! "Den viderværdige *halunk* stak *pilten* en kindhest."

skrives om til
